

W 220 rocznicę urodzin Adama Maksymiliana Kitajewskiego

Adam Maksymilian Kitajewski urodził się 24 grudnia 1789 r. w Warszawie. Jako kilkunastoletni chłopiec rozpoczął on naukę w zawodzie aptekarskim, następnie uczył się w Gimnazjum XX Pijarów, które ukończył w roku 1805. Przez kolejne cztery lata był zatrudniony w kilku aptekach. Zauważony i doceniony przez Izbę Edukacyjną Księstwa Warszawskiego, wyjechał w 1809 r. na studia zagraniczne jako jej stypendysta. Przez pierwsze dwa lata przebywał w Berlinie, tam studiował u profesora chemii M. H. Klaprotha (odkrywcy uranu, cyrkonu i ceru) uczęszczał też na wykłady S. Hermbstäda z chemii lekarskiej, przemysłowej i farmacji; J. W. Fischera z fizyki eksperymentalnej i K. J. Karstena z mineralogii. Izba Edukacyjna uznając osiągnięcia Kitajewskiego sfinansowała jego dalszą naukę w Paryżu. Studiował tam chemię ogólną u L. J. Thenarda, stosowaną u L. N. Vauquelina (odkrywcy chromu i berylu), fizykę zaś u L. J. Gay-Lussaca. Wrócił będąc wykształconym chemikiem i technologiem, by w 1814 r. zostać profesorem w Liceum Warszawskim. Kitajewski był w swych czasach jednym z niewielu tak dobrze wykształconych chemików i oczywiste wydało się powołanie go w 1817 r. do Uniwersytetu, po roku objął stanowisko radnego profesora zwyczajnego. O jego aktywności w Uniwersytecie i licznych zainteresowaniach pisano w kilku publikacjach. Można w nich znaleźć opisy wielu aspektów działalności profesora. Już ich wymienienie budzi szacunek, był mianowicie: redaktorem i wydawcą własnego czasopisma „Sławianin”, autorem, który publikował w: „Rocznikach T. W.P. N.”, „Sylwaniu”, „Izys Polskiej”, „Pamiętniku Warszawskim” i „Pamiętniku Umiejętności, Sztuk i Nauk”; badaczem i uczonym w dziedzinie chemii analitycznej, leśnictwa, entomologii, farbiarstwa oraz balneochemii; profesorem i dydaktykiem, który mimo bardzo trudnych warunków i krótkiego okresu istnienia Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego (1816-1831) wykształcił wielu uczniów, wśród nich wybitnych chemików. S. Zdzitowiecki był dyrektorem Instytutu Agrotechnicznego w Marymoncie i propagatorem teorii Justusa Liebiga o odżywianiu się roślin, J. Belza był profesorem chemii we wspomnianym Instytucie, a następnie współtwórcą Szkoły Farmaceutycznej. A. Hanna, J. Koncewicz i T. Rybicki byli profesorami Szkoły Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego, działali też w powstałym w 1829 roku zaczątku Wydziału Chemicznego Politechniki.

Kitajewski znając język niemiecki, francuski i angielski miał ułatwione zadanie w śledzeniu rozwoju chemii w krajach zachodnich. W 1825 r. Komisja Rządowa Przychodów i Skarbu wysłała go do Anglii dla zaznajomienia się z rozwojem technologii chemicznej, a także z pracami H. Davy’ego i M. Faradaya. W ramach tego samego wyjazdu Kitajewski odbył podróż naukową po Francji i Niemczech. Wynikiem dwuletniego pobytu za granicą było szczegółowe sprawozdanie zawierające m.in. dane o ówczesnym hutnictwie w Anglii i we Francji.

Po zamknięciu Uniwersytetu Kitajewski był od roku 1834 profesorem w Wojewódzkim Gimnazjum Warszawskim. Los zrzucił, że szkoły i uczelnie, w których Kitajewski przekazywał swą wiedzę, miały siedzibę w Pałacu Kazimierzowskim.

Profesor Adam Kitajewski zmarł w Pałacu Kazimierzowskim w Warszawie 4 lipca 1837 r. o piątej rano, mając niespełna 48 lat. Został pochowany w katakumbach na Cmentarzu Powązkowskim, tablica z epitafium, wymagająca odnowienia, przetrwała zawieruchy wojenne.

***

Wypada wyrazić żal, że kariera Adama Maksymiliana Kitajewskiego, wybitnego badacza i dydaktyka, profesora Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego i dziekana jego Wydziału Filozoficznego została nagle zatrzymana przez wydarzenia wynikłe ze skutków Powstania Listopadowego. Wydaje się, że niestusznie odszedł on w swoje zapomnienie. Może 220 rocznica jego urodzin, przypadająca w grudniu tego roku, mogłaby się stać okazją do przypomnienia dorobku tego wybitnego Uczzonego i Nauczyciela i uczczenia go przez nazwanie jednej z sal w Gmachu Chemii jego imieniem.

Zbigniew Wielogórski

Wybrane publikacje:

Anita Dłuska, *Adam Maksymilian Kitajewski (1789-1837)*, ANALECTA, R. III, z. 2 (1994) 163-211

Tadeusz Kalusiński, *Adam Maksymilian Kitajewski (1789-1837)*, Chemik, 14, (1961) 22-26